

Podhorecki Norbert, *The dispute about the truth in the globalized world*, Przemyśl: Wydawnictwo Archidiecezji Przemyskiej, 2013, s. 168.

Jednym z istotnych wymiarów życia współczesnego świata jest tzw. *globalizacja*, gdzie „granice zanikają, odległości maleją, skutki różnych wydarzeń są odczuwalne nawet w najodleglejszych zakątkach”¹, a „każde doniosłe wydarzenie, dokonujące się w określonym miejscu na ziemi, zazwyczaj odbija się echem na całej planecie, przez co wzrasta poczucie wspólnego przeznaczenia wszystkich narodów. Nowe pokolenia utwierdzają się w przekonaniu, że ziemia stała się już «globalną wioską»”². Globalizacja, która z początku odnosiła się do sfery ekonomii, aktualnie stała się zjawiskiem obejmującym także inne sfery życia. Stąd oprócz globalizacji ekonomii, zauważamy globalizację kultury, religii, polityki³. Procesy globalizacyjne niewątpliwie mają swoje zalety, ale niosą z sobą także różne problemy i zagrożenia. Jednym z nich jest wszechobecny relatywizm w wielu sferach życia. W powyższym kontekście pytanie o prawdę wybrzmiewa ze zdwojoną siłą. Czy w ogóle istnieje prawda obiektywna w dobie relatywizmu i postmodernizmu i czy jest potrzebna, jaką rolę ma do odegrania?

Na powyższe pytania próbuje odpowiedzieć autor książki: *The dispute about the truth in the globalized world*⁴ (Spór o prawdę w zglobalizowanym świecie), którym jest ks. dr Norbert Podhorecki (ur. 1966 w Lublinie), kapłan Archidiecezji Przemyskiej, wykładowca filozofii i teologii w Wyższym Seminarium Duchownym w Przemyślu. Po studiach seminaryjnych w Przemyślu studiował teologię na Uniwersytecie Jana Gutenberga w Moguncji (Niemcy), broniąc w 2000 r., napisaną pod kierunkiem ks. prof. dra Theodora Schneidera, rozprawę doktorską, opublikowaną pt.: *Offenbarung - Schrift - Tradition. Walter Kaspers Beitrag zum Problem der Dog-*

¹ JAN PAWEŁ II, *Duszpasterstwo migrantów zadaniem współczesnego Kościoła. Orędzie Ojca Świętego na Światowy Dzień Migranta 2001 r.*, n. 2, OR 22(2001) nr 3, s. 8.

² JAN PAWEŁ II, *Obchody Wielkiego Jubileuszu wezwaniem do zmiany stylu życia. Orędzie Ojca Świętego na Światowy Dzień Migranta 2000 r.*, n. 3, OR 21(2000) nr 3, s. 7.

³ K. BÉLCH, *Wyzwania globalizacji w świetle Nauki Społecznej Kościoła*, Przemyśl 2007, s. 63-247.

⁴ N. PODHORECKI, *The dispute about the truth in the globalized world*, Przemyśl: Wydawnictwo Archidiecezji Przemyskiej, 2013.

*menhermeneutik*⁵, nostryfikowaną w 2001 r. na KUL w Lublinie. Znany z publikacji dotyczących: hermeneutyki dogmatów, teologii religii, współczesnego fundamentalizmu i relatywizmu⁶.

Struktura książki składa się z pięciu rozdziałów. Pierwszy z nich, można rzec wprowadzający: *Truth and globalization – methodological notes*⁷ (Prawda i globalizacja – uwagi metodologiczne) wyjaśnia podstawowe pojęcia, będące przedmiotem rozważań, którymi są: „prawda” oraz „globalizacja”.

Pojęcie „prawdy” autor rozumie zgodnie z klasyczną definicją prawdy w sensie poznawczym (epistemologicznym) oraz ontologicznym (metafizycznym): w pierwszym znaczeniu oznacza ona właściwość sądów stwierdzających zgodność lub niezgodność myśli z faktycznym stanem rzeczy; w sensie zaś metafizycznym oznacza powszechną właściwość bytów realizujących w swym istnieniu zamysł lub ideę Stwórcy (świat natury) lub twórcy (świat kultury). W swoich rozważaniach autor koncentruje się jednak na prawdzie rozumianej w jej epistemologicznym wymiarze, nie zapominając jednak, że epistemologiczne pojmowanie prawdy (forma aspektu przedmiotowego), jak i ontologiczne (forma aspektu podmiotowego) stanowią pewną komplementarną całość.

⁵ N. PODHORECKI, *Offenbarung - Schrift - Tradition. Walter Kaspers Beitrag zum Problem der Dogmenhermeneutik*, Frankfurt am Main, New York: Peter Lang, 2001, ss. I-XVIII + 331 (seria: Europäische Hochschulschriften, Reihe XXIII Theologie, Bd. 719).

⁶ Np.: *Tożsamość w rozwoju i różnorodności – integralna wizja tradycji Kościoła w teologii Waltera Kaspera*, „Roczniki Teologiczne” 50 (2003) z. 2, s. 203-227; *Epistemologiczny postulat prawdy w kontekście pluralistycznej teologii religii*, „Premisla Christiana”, t. 11 (2004/2005), s. 125-144; *Filozofia i teologia w interdyscyplinarnym dialogu*, „Studia Sandomierskie” 12 (2005), z. 2, s. 133-148; *Radość i nadzieja, czyli Kościół we współczesnym świecie w świetle Konstytucji „Gaudium et spes” Soboru Watykańskiego II*, „Resovia Sacra” 13 (2006), s. 79 – 105; *Kardynał Waltera Kaspera hermeneutyka dogmatu*, w: *Wybitni teologowie XX wieku. Krąg języka niemieckiego*, red. J. JEZERSKI, K. PARZYCH), Olsztyn 2006, s. 121 – 148; *Teologia wobec współczesnej filozofii. O potrzebie otwarcia na współczesną filozofię w procesie uczciwego uprawiania teologii*, „Premisla Christiana” t. 13 (2008/2009), s. 47-70; *Das Absolute in der Geschichte. Koncepcja Objawienia według Waltera Kaspera*, w: *Objawienie Boże w interpretacji współczesnych teologów* (Studia Theologiae Fundamentalis, t.1), red. B. KOCHANIEWICZ, Poznań 2010, s. 209-236; *Relatywizm na gruncie filozofii oraz nauk empirycznych*, „Premisla Christiana” t. 14 (2010/2011), s. 405-440; *Słowo Boże – słowo wiary – słowo przepowiadania. Dogmatyka w relacji do egzegezy i homiletyki*, „Studia pastoralne” (2011) nr 7, s. 255-265; *Funkcja teologii w Kościele według Waltera Kaspera*, w: *Racjonalność wiary* (Studia Theologiae Fundamentalis, t. 3), red. B. KOCHANIEWICZ, Poznań 2012, s. 117-132.

⁷ PODHORECKI, *The dispute about the truth in the globalized world*, s. 15-27.

Globalizacja jest postrzegana przez autora, jako rzeczywistość złożona, wielopłaszczyznowa, a przy tym ambiwalentna, ujawniająca pozytywne i negatywne możliwości. Stanowi przede wszystkim sieć informacji, powiązań i komunikacji, dóbr i usług, które są dostępne, niestety, nie dla wszystkich. Mimo zagrożeń wynikających z globalizacji, przemyski Teolog zauważa na gruncie teologicznym jej pozytywny wymiar. Chrześcijanie wierzą, że w Jezusie Chrystusie Bóg pojednał nas nie tylko ze sobą, ale i między nami samymi. Osoba Zbawiciela łączy wszystkich, gdyż wszystkim proponuje wyzbyć się egoizmu i pragnienia dominacji, a przez zjednoczenie z Jego śmiercią i zmartwychwstaniem narodzić się na nowo. W takiej perspektywie, w dziele jednoczenia i rozwoju ludzkości, globalizacja jest szczególną szansą, której nie należy zaprzepaścić. Rozwój środków komunikacji usunął, bowiem wiele barier, które dotąd izolowały różne społeczności. Zbawczy plan Boży, zjednoczenia wszystkich ludzi w Chrystusie, znajduje w globalizacji nieznaną wcześniej szansę realizacji. Dlatego właśnie Kościół postrzega globalizację, jako znak czasu. Papież Benedykt XVI w encyklice *Caritas in veritate* pisze: „Prawda globalizacji jako procesu i jej fundamentalne kryterium etyczne wywodzą się z jedności rodziny ludzkiej i jej rozwoju w sferze dobra” (nr 42).

Następne rozdziały opierają się na tekstach czterech referatów, wygłoszonych w przez autora na Uniwersytecie w Preszowie w latach 2010-2012⁸. Tamtejszy Greckokatolicki Fakultet Teologiczny organizuje od lat sympozja poświęcone tematyce wiary i religii w kontekście wyzwań współczesności. W tę tematykę wpisały się publikowane w książce wystąpienia, analizujące zagadnienie w odniesieniu do pytania o prawdę, stawiane w kontekście teologicznym, filozoficznym i społeczno-kulturowym.

Pierwsze dwa teksty podejmują tematykę prawdy oraz globalizacji w perspektywie prawdziwie globalnej i w ujęciu teologicznym. Globalizację charakteryzuje ujednoczenie wartości, idei w upowszechnianej kulturze. Wymiana przekonań i wzajemne przenikanie się religii, poglądów i światopoglądów, otwiera drogę do utworzenia nowego globalnego myślenia w kategoriach religijnych. Rozdział drugi: *Theology of religions in the age*

⁸ *Attractiveness of the sects in Europe against a background of the postmodern relativism*, w: *Nové náboženské hnutia, sekty a alternatívna spiritualita v kontexte postmoderny*, red. K. KARDIS, M. KARDIS, Prešov 2010, s. 519-532; *The Christian understanding of freedom and the spiritual community of Europe*, w: *Disputationes quodlibetales. Duša & Európa*, red. R. ŠOLTÉS, D. HRUŠKA, P. DANCÁK, Prešov 2011, s. 57-86; *Theology of religions in the age of globalization and radical pluralism*, w: *Globalizácia a náboženstvo*, red. K. KARDIS, G. PAĽA, Prešov 2011, s. 247-258; *Peace and truth in a (post) modern and globalized world*, w: *Globalizácia – náboženstvo – polityka*, w druku.

*of globalization and radical pluralism*⁹ (Teologia religii w dobie globalizacji i radykalnego pluralizmu) traktuje o adekwatnej próbie filozoficzno-teologicznej oceny pluralistycznej teologii religii, która to ocena może mieć miejsce jedynie w kontekście pytania o absolutny charakter prawdy.

Kolejny rozdział: *Peace and truth in a (post) modern and globalized world*¹⁰ (Pokój a prawda w (po) nowoczesnym i zglobalizowanym świecie) odnosi się do tezy, że prawdziwy pokój światowy, który musi wypływać z serca człowieka, możliwy jest do osiągnięcia tylko w prawdzie. Te dwie rzeczywistości: pokój i prawda w (po) nowoczesnym świecie i globalizacji należy wiązać ze sobą. Światowy pokój postrzegany jest, jako najwyższa wartości. Pokój sam w sobie jest jakością życia, którą ludzie na całym świecie spontanicznie akceptują i wyrażają gotowość do jej obrony. Pokój może być zachowany tylko w jego współzależności z prawdą. Chrześcijaństwo wraz z innymi uniwersalnymi religiami ma do odegrania niezastąpioną rolę w kształtowaniu nowoczesnego, zglobalizowanego świata. Magisterium Kościoła katolickiego w swojej nauce społecznej podkreśla pozytywny aspekt i dynamiczne rozumienie pokoju. Bardzo ważną kwestią jest także współzależność pokoju i prawdy (Sobór Watykański II, Jan XXIII, Paweł VI, Jan Paweł II i Benedykt XVI). W przypadku potencjalnego konfliktu między pokojem i prawdą, należy działać zgodnie z maksymą: „Pokój, w miarę możliwości, prawda za wszelką cenę”.

Następne dwa teksty odnoszą się do problematyki prawdy i globalizacji uwzględniając obok ujęcia teologicznego także aspekt filozoficzno-społeczny. O ile dwa pierwsze postrzegały zagadnienie w perspektywie globalnej, dwa kolejne czynią to w zasadniczym odniesieniu do kontynentu europejskiego.

Atrakcyjność sekt i sposobu myślenia, który moglibyśmy określić, jako fundamentalistyczny, bierze się z pluralizmu, ale i głębokiego relatywizmu postrzegania prawdy i wartości na Starym Kontynencie, o czym traktuje rozdział czwarty: *Attractiveness of the sects in Europe against a background of the postmodern relativism*¹¹ (Atrakcyjność sekt w Europie w kontekście postmodernistycznego relatywizmu). Jednym z najbardziej znaczących motywów rozprzestrzeniania się sekt na Starym Kontynencie, jest afirmacja relatywizmu w społeczeństwie i kulturze ponowoczesnej epoki. W czasach wszechogarniającej tolerancji i względności opinii i sądów, sekty proponują jasne zasady i absolutną możliwość poznania prawdy, a przez to zapewnić realizację celu i sensu życia. Ks. Norbert przedstawił ideologię sekty (ucieczka w pewność) w odpowiedzi na postmodernistycznego relatywizm.

⁹ PODHORECKI, *The dispute about the truth in the globalized world*, s. 29-60.

¹⁰ Tamże, s. 61-91.

¹¹ Tamże, s. 93-120.

Prawdziwa wolność osoby ludzkiej i całych narodów możliwa jest do osiągnięcia jedynie w miłości, która z kolei może się realizować tylko w prawdzie, co jest przedmiotem rozważań ostatniego z rozdziałów: *The Christian understanding of freedom and the spiritual community of Europe*¹² (Chrześcijańska koncepcja wolności a europejska wspólnota ducha). Jedną z najważniejszych wartości dla wspólnoty narodów europejskich jest wolność, która kształtowała ducha Europy w ciągu wieków. W tym kontekście autor zwrócił uwagę na chrześcijański fundament europejskiej tożsamości. Problem wolności, podjęty w odpowiedni sposób przez teologię, może ujawnić prawdziwą głębię tej kwestii i pomóc ludziom Starego Kontynentu w odnalezieniu własnej tożsamości. Chrześcijańska koncepcja wolności odnosi się do problemu relacji między wolnością człowieka a prawem Bożym. Autentyczna wolność w chrześcijańskim rozumieniu możliwa jest tylko w odniesieniu do Osoby i nauki Jezusa Chrystusa. Chrystologia uprawiana w perspektywie współczesnej idei wolności pokazuje, że prawdziwym sensem i celem wolności jest prawda i miłość.

Całość dopełnia zakończenie¹³ i bibliografia¹⁴.

W przedstawianej książce autor opowiada się za twierdzeniem, że obiektywna prawda istnieje, można ją odnaleźć w procesie racjonalnych poszukiwań i w zrozumiały sposób wyrazić, oraz że jej obecność znajduje odzwierciedlenie tak w życiu codziennym, jak i w badaniach naukowych¹⁵.

Autor celnie przeanalizował bogaty materiał w tekstach ukazujących różne odsłony sporu o prawdę w kontekście zglobalizowanego świata i kultury. Reprezentatywne dla danego zjawiska postawy, idee, czy systemy myślowe zinterpretował w świetle zasadniczych dla danego zagadnienia źródeł z uwzględnieniem kontekstu filozoficzno-teologicznego i wiedzy własnej. Logiczna i źródłowa analiza zagadnień wraz z zastosowaną metodą porównawczą pozwoliły na sformułowanie tezy o niezbywalnej roli prawdy w życiu jednostki i całych społeczeństw, na terenie kultury, filozofii i religii, na kontynencie europejskim jak i w całym współczesnym, zglobalizowanym świecie. Uzyskane wyniki wskazują na ogromną rolę właściwie pojętej roli prawdy nie tylko w aspekcie poznawczym, ale i w wymiarze ściśle praktycznym¹⁶.

Na koniec zauważmy, iż z treścią książki koresponduje bardzo sugestywna okładka, na której widnieje postać kobiety, będąca alegorią prawdy. Kobieta wpatrzona jest w uniesione w prawej ręce słońce, w drugiej zaś opuszczonej w dół dłoni, postać trzyma otwartą księgę i palmową gałązkę,

¹² Tamże, s. 121-141.

¹³ Tamże, s. 143-145.

¹⁴ Tamże, s. 147-168.

¹⁵ Tamże, s. 143.

¹⁶ Tamże, s. 27.

a pod jej prawą nogą widnieje kula ziemską. Według Cesare Ripy¹⁷, twórcy sztychu przedstawiającego tę alegorię, skąpe odzienie kobiety sugeruje piękno i prostotę prawdy. Trzymane słońce jest znakiem, że prawda jest przyjacielem światła; otwarta księga świadczy, że prawdziwą wiedzę można znaleźć w książkach; palma świadczy o sile i ostatecznym zwycięstwie prawdy; a świat u jej stóp oznacza, że jest wyższa niż wszystkie rzeczy na świecie i znacznie bardziej wartościowe i cenne od nich¹⁸.

Publikację książki poprzedziły dwie recenzje wydawnicze, jednej dokonał ks. prof. dr hab. Kazimierza Bełch, a drugiej piszący niniejsze słowa.

Książka została opublikowana w języku angielskim, w którym były wygłaszane publikowane sympozjalne referaty. Należy mieć nadzieję, że zabieg taki pozwoli zaprezentować te ciekawe treści szerszemu gremium czytelników, nie tylko z Polski, ale również innych krajów. Skorzystają z nich wiele zajmujący się zagadnieniami globalizacji, tematyką relatywizmu oraz pluralistycznej teologii religii i kwestiami przez nią podejmowanymi.

¹⁷ Włoski pisarz, badacz sztuki i ikonografii, ur. 1555 w Perugii, zm. 1622 prawdopodobnie w Rzymie. Autor wydanej w 1593 r. Ikonologii [*Iconologia overo Descriptione dell'Imagini universali*], zawierającej najważniejsze symbole epoki. Za http://pl.wikipedia.org/wiki/Cesare_Ripa, dostęp 12 VII 2013.

¹⁸ PODHORECKI, *The dispute about the truth in the globalized world*, s. 12-13.